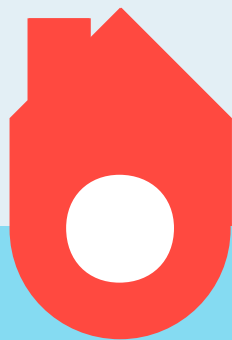

Gezinshuis als alternatief voor gesloten jeugdhulp

gezinshuis
com

1. Achtergrond

In de afgelopen jaren is het jeugdzorglandschap flink veranderd. Op dit moment is een verandering gaande waar we vanuit Gezinshuis.com met onze gezinshuizen steeds vaker al invulling aan geven. Het gaat om de afbouw van de gesloten jeugdzorg. Jeugdigen met een 'jeugdzorg+' profiel worden steeds vaker in gezinshuizen geplaatst zonder goede kaders en kwaliteitsborging. Deze jeugdigen hebben meer begeleiding en behandeling nodig dan de 'reguliere' gezinshuiskinderen. Wij willen deze kinderen een alternatief bieden waarin, hoe bijzonder de problematiek ook is, we hen de kracht van het gewone leven kunnen aanbieden. Een alternatief waarin structuur, veiligheid en geborgenheid voorop staan. Gezinshuis.com wil de kaders en kwaliteitsborging voor 'jeugdzorg+' jeugdigen in gezinshuizen beter organiseren.

1.1 Uitvoeringsplan om- en afbouw

Met het uitvoeringsplan voor de om- en afbouw van de gesloten jeugdhulp zette (voormalig) staatssecretaris Van Ooijen (VWS) in op landelijke regie voor kwetsbare jongeren die bescherming en veiligheid nodig hebben. In 2025 moet de gesloten jeugdhulp volledig kleinschalig werken. Doel voor 2030 is nul gesloten plaatsingen. Die beweging is al gaande, dankzij de inzet van bevlogen professionals. Sinds 2017 is het aantal gesloten plaatsingen op jaarbasis al bijna gehalveerd. Daarnaast is het aantal plaatsen in gesloten instellingen de afgelopen jaren fors afgenomen en zijn er nieuwe kleinschalige plaatsen gecreëerd. (bron: rijksoverheid)

Van Ooijen zei in februari 2023:

"Het rijk, gemeenten, aanbieders en jongeren zelf zijn het allemaal eens dat we toe moeten naar jeugdhulp die kleinschalig, zoveel mogelijk open en zo thuis mogelijk georganiseerd is. Met als doel menswaardige en liefdevolle zorg voor kwetsbare jongeren. Ik ben blij te zien dat die beweging stevig is ingezet. Dat hebben we vooral te danken aan de enorme inzet van jeugdzorgprofessionals. Mijn complimenten! Samen zetten we nu de volgende stap om deze beweging in de praktijk verder te brengen. Ik heb al vaker gezegd dat de zorg voor de meest kwetsbare kinderen het beste geregeld moet worden en daarvoor meer centaal moet worden georganiseerd. Daarom pakken we op landelijk niveau de regie" (bron: rijksoverheid)

1.2 Jeugdigen in gesloten jeugdzorg

In oktober 2022 verbleven 1205 kinderen in de leeftijd van 12-18 jaar in een instelling voor gesloten jeugdzorg.

Deze kinderen kennen veelal één of meerdere van onderstaande achtergronden: ¹

- Complex trauma; opgelopen op jonge leeftijd
- Pervasieve ontwikkelingsstoornissen (autistisch spectrum)
- Afkomstig uit zwaksociale milieus
- Bescherming en behandeling zijn noodzakelijk vanwege het risico op uitval in meerdere leefgebieden
- Uiteenlopende problematiek (voornamelijk verwaarlozing en hechtingsproblematiek)
- Er is sprake van een gedwongen kader (een (voorwaardelijke) machtiging gesloten jeugdhulp) of dreiging daartoe vanwege ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen
- Er spelen met regelmaat veiligheidsissues
- Schooluitval/geen passend onderwijsaanbod vanwege gedragsproblematiek

De jeugdwet omschrijft deze doelgroep als volgt:

Artikel 6.1.2 Jeugdwet: het gaat om jongeren die dermate ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen laten zien dat hun ontwikkeling naar volwassenheid ernstig wordt belemmerd en waarbij jongeren de neiging hebben om zich te onttrekken aan of dreigen te worden onttrokken aan jeugdhulp.

De begeleidbaarheid van deze doelgroep vraagt daarom veel aandacht.

---

¹ Bron: Maatschappelijke business case gesloten plaatsing in het kader van de pilot gesloten plaatsing De Glind/Intermetzo/ Gezinshuis.com 2015-2018

2. Gezinshuis als alternatief

2.1 Onze visie: zo normaal mogelijk opgroeien

De visie van Gezinshuis.com is kinderen zo normaal mogelijk te laten opgroeien en de kracht van het gewone leven centraal te stellen. Gezinshuizen zijn jaren geleden ontstaan als een alternatief voor internaten en tehuizen. Een gezinshuis biedt kinderen en jongeren structuur, veiligheid en geborgenheid.

2.2 Ervaringen met jongeren uit jeugdzorg plus in gezinshuizen

Vanuit de praktijk is inmiddels aangetoond en onderzocht dat het plaatsen van kinderen met complex trauma in een gezinshuis werkt. Tussen 2015 en 2018 heeft er in De Glind een project plaats gevonden onder de naam GezinshuisPlus. Binnen dit project zijn ervaringen opgedaan met de opvang van jongeren die mogelijk gesloten geplaatst zouden worden. Dit was een waardevol project dat in 2018 is afgerond. Het project GezinshuisPlus heeft laten zien dat ook jongeren die mogelijk gesloten geplaatst worden, in een gezinshuis kunnen stabiliseren, normaliseren en weer perspectief kunnen verwerven.

Twee belangrijke uitkomsten:

- Het project is inhoudelijk een groot succes geweest. De meeste jongeren zijn gestabiliseerd in hun woonsituatie (het gezinshuis).
- Ook voor wat betreft het weer op gang brengen van onderwijs is GezinshuisPlus een groot succes geworden. Bijna alle jongeren zijn weer ingestroomd in het onderwijs.

2.3 Wat is er nodig voor deze doelgroep?

Wat is er voor deze specifieke zorgvraag nodig aan kwaliteiten en randvoorwaarden om de juiste zorg te kunnen leveren? En wat hebben gezinshuizen en gezinshuisouders dan nodig naast hun reguliere benodigde kwaliteiten voor het kunnen leveren van deze vraag?

2.3.1 Groeps grootte binnen het gezinshuis

Qua groeps grootte voor deze doelgroep is een maximum van vier en een minimum van drie jongeren het uitgangspunt. Jongeren leren van elkaar en hebben dan ook de ruimte nodig om van elkaar te kunnen leren. Qua samenstelling van de groep zijn verschillende scenario's denkbaar: Ga je een gezinshuis organiseren met alleen kinderen met een specifieke doelgroep? Of ga je dit 'verdunnen' met reguliere zorgvragen? Op inhoud zijn hier een aantal voors- en tegens te bedenken. De kracht van een gezin maakt dat er van elkaar geleerd kan worden. Hierin zullen er een aantal bevorderende en belemmerende factoren hun werk doen. Bevorderend is dat er van elkaar geleerd kan worden. Belemmerend is dat de jongere met een reguliere hulpvraag ondergeschoven kan raken.

Er is geen eenduidig antwoord op wat hierin het beste is. Het valt en staat bij een goede matching waarbij de vraag, "is er voor deze nieuwe plaatsing draagkracht binnen het hele gezin".

2.3.2 Systemisch werken en prikkelarme omgeving

Alles wordt in het werk gesteld om ouders 'achter de plaatsing' in het gezinshuis te laten staan: dit is een essentiële succesfactor. Het biologische systeem wordt in kaart gebracht en er wordt onderzocht hoe de uithuisplaatsing is gegaan en of hier 'herstellende werkzaamheden' in moeten worden verricht. Wanneer biologische ouders niet kunnen worden betrokken of niet achter de plaatsing staan, worden de kinderen geholpen (voor zover mogelijk) dit een plek te geven en worden alternatieven aangereikt die houvast bieden. De training 'Leven met twee families' (aangeboden door Gezinshuis.com) geeft de gezinshuisouders hierin richtlijnen en handvatten die ze kunnen gebruiken. Daarnaast wordt in de familie/het familiesysteem gezocht naar aanknopingspunten die het kind perspectief bieden.

Deze kinderen en jongeren die in gezinshuis verblijven, hebben vanwege hun forse problematiek een bijzondere leefomgeving nodig die duidelijk, gestructureerd en overzichtelijk is. Dit vraagt om een prikkelarme omgeving met bij voorkeur veel buitenruimte.

2.3.3 Eisen aan de gezinshuisouders

Allereerst een overzicht van vaardigheden die vanuit de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen aan (alle) gezinshuisouders worden gesteld.

Een gezinshuisouder is:

- Liefdevol
- heeft een warme persoonlijkheid
- is op relatie gericht
- is sensitief
- heeft een groot inlevingsvermogen
- is stabiel
- staat stevig in zijn schoenen
- heeft een kalm brein (lage mate van emotionele expressie)
- is vasthoudend (laat niet los)
- is stressbestendig
- organisatorisch sterk
- is oplossingsgericht ingesteld
- in het bezit van probleemoplossend vermogen
- is veerkrachtig
- geduldig en heeft doorzettingsvermogen.
- creatief en heeft relativeringsvermogen

Voor deze specifieke doelgroep zijn een aantal vaardigheden en extra randvoorwaarden (extra) belangrijk:

- Verdraagzaamheid is extra belangrijk. Het is een belangrijke kwaliteit om te kunnen verdragen: welk gedrag laten de jongeren zien en hoe verhouden we ons daartoe. Naarmate het “probleemgedrag” toeneemt, zul je meer moeten kunnen verdragen in de periode dat je hiermee aan het werk bent omdat niets ineens is opgelost. Het werken vanuit de relatie is erg belangrijk maar die is er niet meteen.
- Gezinshuisouders samen als professionals. Jongeren met deze specifieke zorgvraag hebben het nodig dat ze op meerdere mensen kunnen bouwen. Jongeren vinden het vaak moeilijk om iemand te vertrouwen en vinden het hebben en oplossen van conflicten erg lastig. Als er altijd twee gezinshuisouders beschikbaar zijn om deze begeleiding te geven, en de conflicten te helpen oplossen leert de jeugdige hulp te krijgen van mensen die betrouwbaar zijn.
- Daarnaast is het voor de vitaliteit van de gezinshuisouders bij het werken met deze specifieke doelgroep belangrijk om de zorg met een gerust hart over te geven aan de partner. Daarom is het belangrijk dat beide ouders beschikken over kennis van de doelgroep en hierin zijn opgeleid. Dit vraagt in de financiering ook een aanpassing waarin er een vergoeding zit voor het aanwezig zijn van een tweede gezinshuisouder.
- Beide ouders hebben ervaring in de jeugdzorg en ervaring met de doelgroep (groepservaring of intensieve groepsbegeleiding), waarbij verdraagzaamheid in plaats van beheersmatigheid het motto is.
- Bij voorkeur ervaring als gezinshuisouder, pleegouder óf ervaring met het werken met kinderen/jongeren met ernstige gedragsproblemen die zich mogelijk onttrekken of worden onttrokken aan zorg.

2.3.4 Selectie en vitaliteit van gezinshuisouders

Gezinshuis.com werkt in de wervings-en selectieprocedure met een extern bureau dat een assessment afneemt. Tijdens dit assessment wordt naast de gebruikelijke competenties ook getoetst op de vaardigheden die extra belangrijk zijn voor deze doelgroep.

We hechten veel waarde aan deze stevige competentieanalyse, omdat wij het belangrijk vinden dat gezinshuisouders sterk en vitaal zijn en dat ook blijven. Vitaliteit is daarom ook een thema dat geborgd is in ons kwaliteitssysteem en waar doorlopend aandacht voor is.

2.3.5 Eisen aan de financiële oplossing: maatwerk

Gemeentes en ook Gezinshuis.com vinden het van belang dat er gekeken wordt naar iedere individuele zorgvraag: één generiek tarief vaststellen voor deze doelgroep is dan ook niet passend. Maatwerk is leidend, waarbij wel een aantal vaste 'bouwstenen' is te onderscheiden:

Bouwstenen:

- Aanwezigheid twee gezinshuisouders
- Aanwezigheid prikkelarme omgeving; veel structuur en buitenruimte
- Een groeps grootte van 3 a 4 kinderen (dit is kleiner dan een regulier gezinshuis dus heeft invloed op het basistarief)
- Ondersteuning overdag bij jongeren die zijn uitgevallen in het onderwijs/geen reguliere dagbesteding hebben
- Systeembegeleiding omdat betrokkenheid van het biologische systeem cruciaal is; een systeem-analyse bij aanvang van de plaatsing de uren van de gedragswetenschapper zijn meer dan voor een reguliere plaatsing.
- Bij voorkeur samenwerking en eventuele begeleiding door een met deze doelgroep bekend en ervaren gezinshuis al dan niet uit de organisatie Gezinshuis.com
- Aan te vullen met specifieke zorg op maat

Tot slot:

Het zogenoemde "brandweer model" is bij het behandelen van deze jongeren in de huiselijke setting van een gezinshuis een belangrijke werkzame factor gebleken: de brandweer rukt bij een melding met een breed scala aan materiaal uit, en gaande weg wordt alles afgeschaald. Soms gaat een tweede bluswagen al terug voor ze zijn aangekomen. De mogelijkheid tot snel inzetten van zorg is essentieel. Bij een maatwerk constructies voor de zorg voor jongeren is van belang dat er snel geschakeld kan worden, er geen overbodige zorg geleverd wordt maar er ook geen verloren tijd zit in het inschakelen van de juiste hulp.

3. Laten we kennis maken!

We gaan graag in gesprek over de mogelijkheden voor jouw organisatie en denken graag mee over (maatwerk)oplossingen. Neem gerust contact op via info@gezinshuis.com of bel Arjen Keers via 06 55683714.